

Във века на новите технологии и интернет децата започват да развиват все по-качествена комуникативна компетентност на личността. Значимостта на медийната и комуникативната компетентност е фактор за социализацията на децата в заобикалящата ги среда. Ролята на предучилищното образование е да създава предпоставки за развиването и усъвършенстването на способността за медийна и комуникативна компетентност.

Развитието на медийната и комуникативна компетентност в предучилищна възраст се реализира съвсем закономерно в контекста на процеса по разширяване и увеличаване на социалните връзки на детето със света, в търсенето и използването на играта като филтър на социалната информация. Последната може да се прояви изключително в съвместната дейност между отделните членове на групата. Не трябва да се подценява и индивидуалността като спонтанно проявление, даващо насоките на действие на детето и имащо подбудителна функция, както и оценката на генерализираните личности – връстници, родители, възпитатели, която изпълнява регулираща функция. При взаимодействието на тези две функции се реализират, от една страна – възможностите на детето за иновация, а от друга – социалният контрол. Тук механизмите на игровата дейност, стимулирани от културата, съдействат за социализирането на детето, за навлизането му в света.

Анализ на взаимодействието „дете-масови комуникации”

(на базата на проведена анкета)

На базата на анкета, направена със 10 деца от предучилищна група (6-7 годишни), може да се анализират факти, свързани само с конкретната група. За да се разбере и осмисли развитието на детската компетентност по отношение на медиите и новите информационни технологии, са нужни редица разширени и задълбочени изследвания,

анкети и интервюта, които да покажат различията във възприемането на света от днешните деца и от децата на предишните поколения. Затова този анализ не може да покаже реалната информация, която се търси, не може да бъде представителна извадка, но все пак ще даде информация за дадена група деца, които контактуват и съжителстват ежедневно в детската градина. Може да се проследи влиянието на децата едно върху друго и върху цялата група.

А. Раздел ОБЩ

От първия раздел резултатът е, че 60% от децата предпочитат да гледат телевизия или видео, 20% да играят на компютъра и още толкова – да си играят с приятели. Във всеки дом има поне един телевизор, при 60% – компютър и още толкова видео или DVD, които децата могат да използват. При 30% от семействата има стерео уредба, а по 20% – компютърни игри и уокмени (MP3).

От тези резултати се разбира, че голяма част от ежедневието на деца-та минава пред телевизора или компютъра, а всякакви други занимания, хобита, творчество са оставени настрана. Всяко едно от децата може да ползва повечето уреди вкъщи. Това показва голямата роля на новите технологии и телевизията в живота на съвременните деца.

1. Раздел Б „Печат, радио, телевизия“

- Децата нямат интерес към вестниците за деца и юноши;
- От изброените заглавия на списания единици от децата споменаха, че харесват историите за Мики Маус и Доналд Дък, но в повечето случаи ги гледат по телевизията.

Повечето момчета се увличат по комиксите за Батман, Спайдърмен, Костенурките нинджа; момичетата следят „Барби Чаровница“, „Уич“ и „Принцеса“. Неутрално е списанието-книжка с историите за Франклин и отскоро излизащият детски вариант на сп. „National Geographic“.

Повечето деца (80%) първо са гледали анимационно филмче с героите, а след това са започнали да следят списанията.

- Само 20% от децата слушат радио, и то защото родителите им слушат. Любимите им станции са продиктувани също от предпочитанията на родителите – „Voice“ и „Ретро радио“.

- 100% от децата гледат телевизия всеки ден. Времето, през което са пред телевизора, варира между 2 и 3 часа. Само 10% гледат по-малко от 2 часа на ден.

- Водещите телевизии са „Cartoon Network“ и „Fox Kids“, а от българските се харесват „Диема Фемели“, поради многото детски филмчета, „Fox Life“ и „GTV“, поради забавните сериали и „БТВ“ с предавания като „Това го знае всяко хлапе“, „Шоуто на Слави“ и реалити-предаванията „Music Idol“ и „Fort Bayard“.

- Обикновено децата гледат телевизия след детската градина – между 18 и 21ч., но често (40%) остават до по-късно пред телевизора.

- На въпроса „Защо обикновено гледаш телевизия?“ 70% от децата отговарят, че гледат, защото има интересни предавания и, за да гледат любимите си от тях. По 10% се разпределят на отговори „Защото ми е скучно“, „Защото другите гледат“ и „Защото никой не ми обръща внимание“.

- На децата се разрешава да гледат почти всякакъв тип предавания, с изключение на ужаси и филми за възрастни. Предпочитанията на децата се свеждат до детските и анимационни филми, музикалните и телевизионни състезания и забавните сериали.

- Почти всички деца (80%) правят нещо друго, докато гледат телевизия.

От получените резултати се разбира, че телевизията заема огромно място в ежедневието на децата. Ролята на родителите е да ограничат времето пред телевизора до минимум, като обръщат повече внимание на децата си, играят с тях и най-вече общуват.

1. Раздел Г „Видео, видеоигри, компютри“

- Всички деца обичат да гледат видео, като времето и мястото за гледане зависи от това, дали имат видео или DVD (60%) или нямат (40%).

Когато в семейството имат необходимите средства, децата гледат филми с родителите си през ден, а сами всеки ден. В повече случаи това са анимации, а в останалите – научно-фантастични, приключенски и комедийни филми.

В семействата, които нямат видео, децата гледат при приятели, но това се случва рядко.

- Най-предпочитани филми от анкетираните деца са „Ледена епоха“ (50%), трилогията „Карибски пирати“ (50%), „Шрек“ (40%), „Артур и минимоите“ (30%), „Властелинът на пръстените“ (30%), „Сам в къщи“ (20%). Процентите са повече от 100%, защото децата дават по няколко отговора.

- 20% от децата разполагат вкъщи с видеоигри и обичат да играят на тях.

- 60% от децата разполагат с компютър вкъщи и работят на него почти всеки ден. На останалите 40% им се случва рядко да работят с компютър.

Изводите от този раздел са, че интересът към видеоигрите намалява за сметка на новите компютърни и аудио-визуални технологии. Децата имат свободен достъп до различни по тематика и съдържание филми, а контролът на родителите за това какво може или не може да гледа детето е занижен

1. III. Раздел Д „Кабелна телевизия“

От анкетираните деца 90% имат кабелни и сателитни програми, като всички гледат и видеоканалите и сателитните програми. Предпочитаните сателитни програми от децата са „HBO“, „AXN“ и „Animal Planet“.

Разширяването и задълбочаването на детската личност в света на възрастните става чрез едно от главните средства на общуването – езика. Така връзката между комуникация и социализация предоставят освен възможност за овладяване на някои от основните средства за комуникация, но и акцентирание на тези педагогически въздействия, които способстват в контекста на общуването детето да подбере онези речеви средства, които най-добре отговарят на целите му. Но трябва да се обърне сериозно внимание на този феномен, който често пъти е както средство, така и продукт на социализацията, а именно – междуличностното възприятие. Взаимоотношението „дете-масови комуникации“ пряко влияе върху формирането на детската личност и на образа на собственото АЗ.

От методологическа гледна точка обосноваваният подход при изграждане на концепция за предучилищното възпитание предполага една основна цел – отделянето и обособяването на принципи, осигуряващи цялостно и единно разглеждане на личността на детето като субект на социалните взаимоотношения и обект на социалните въздействия в условията на изменящия се свят.

Можем да подчертаем значението на новите граждански и професионални умения и компетентност в използването на средствата за масово осведомяване за развиването на детската комуникативна компетентност. The report, among other things, pointed out that the field of the media is integrating and becoming interactive while audiovisuality becomes a central

issue. В областта на медиите децата се интегрират и стават интерактивни, а аудиовизуалността се превръща в централен въпрос. This cultural change requires the reform of the traditional literacy into media literacy, or in broader terms into cultural literacy where it is of central importance to understand how the images and significance is being created (OPM, 1996). Тази културна промяна изисква реформата на традиционната култура в медийната грамотност, като се подчертава Our short national Report is in fact very much in line with the global approach of the UNESCO report "Learning: The Treasure Within" by the International Commission on Education for the Twenty-first Century, chaired by Jacques Delors. значението на образованието за един мултикултурен свят. (Delors, 1996: 215-219)

Една от главните теми в предучилищното образование е това, какво значение имат медийната компетентност и комуникационните умения в съвременното информационното общество.

Тези умения на медийно ограмотяване са от съществено значение за бъдещето на децата като личности и като членове на едно демократично общество.

In America media literacy is increasingly being defined as the "ability to communicate competently in all media, print and electronic, as well as to access, analyse and evaluate the powerful images, words and sounds that make up our contemporary mass media culture. These skills of media literacy are essential for our future as individuals and as members of a democratic society." The rapid development of information and communication technology, especially in computer and telecommunication applications and systems, is creating profound political and cultural changes and also new learning environments. Бързото развитие на информационните и комуникационни технологии, особено в компютърните и телекомуникационни приложения и системи, води до създаването на задълбочени политически и културни промени, а също и нови среди за обучение. Traditional institutions of education are facing critical intellectual, pedagogic and institutional challenges. Традиционните институции на образованието са изправени пред критични интелектуални, педагогически и институционални предизвикателства.

At least two issues seem to dominate the future of communications. Най-малко два въпроса като че ли доминират в бъдещето на комуникациите. First, the exponential increase in the quantity of information and communication in the emerging global information society; and second, knowledge is becoming the most important resource in the global information economy. Първо, те са изразител на увеличаващото се количество на информационните и комуникационни технологии в зараждащото се глобално информационно общество; и

второ, знанието се превръща в най-важният ресурс в глобалната икономика и информация.

(Melody, 1996). There are at least two technological trends in the late 1990's that affect world business, institutions and everyday life. It is estimated that the trade of world telecommunications is approximately 20 % of the world trade. The almost unavoidable globalization is promoted by technology which in turn favours simplified answers to most complicated social, cultural and religious problems that are bound to emerge and which are not global in essence. В почти неизбежна глобализация децата се запознават с технология, която от своя страна благоприятства опростени отговори на най-сложните социални, културни и религиозни проблеми.

Already in the beginning of the 1960's the French sociologist Jacques Ellul spoke of the new media as a "technological bluff." But the belief in the revolutionary impact of the new technologies is very strong. Но вярата в революционното влияние на новите технологии е много силна. New virtual technologies like the Learning Machine are propagated as "the most powerful learning tool since the invention of the book". Новите технологии, като виртуална машина за обучение, са изключително важни за бързото въвеждане на детето в света. Изучаването на чужди езици, например, в сравнение с предишни поколения, се осъществява чрез различни аудиовизуални и технологични средства за по-лесното усвояване на материала!

Детските The problem of media skills and communication competence was created when the technological change last century had the consequence that the following generations could no more be sure of in what kind of a world would they live. Henri Matisse wrote: "Our senses have a developmental age which is not that of the immediate environment, but that of the period into which we were born. We are born with the sensibility of that period, that phase of civilization, and it counts for more than anything learning can give us." Детските сетива имат развитие, възраст, които не се дължат само на непосредствената среда, но и на периода, в който са се родили. Те са родени с чувствителността на този период, във фазата на съвременната цивилизация, и това струва почти колкото образованието може да им даде. (Lovejoy, 1989: 3)

Current media research also maintains the view that the dominant media emphasize some of our senses more than others and also have an impact on the structure of thinking processes. Текущи медийни изследвания също поддържат мнението, че господстващото медийно влияние развива някои от детските сетива повече от други, а също и оказва влияние върху структурата на процесите на мислене.

Доминиращото в медийната култура сега е от аудиовизуален характер. The media environment is increasingly oral and visual, composed of audiovisual images. Налице е ускоряване на скоростта на информацията, изобилие от звук и стимули. It is often difficult to give significance to the information, symbols and messages. Често е трудно да се даде определение на информационните символи и послания. Parallel to the quantitative growth there is a qualitative process as well but it has been less researched.

Régis Debray speaks of mediology; of different eras of logosphere, graphosphere, and videosphere. Perhaps the artists are least prejudiced utilizers of the new technology because nobody determines them in advance the conditions how to use the new technology. Only approximately one hundred years ago the emergence of the automobile changed all understandings of speed, distances and movements as well as of universality, too. Long time ago the skills and competences of the era of modernism have changed into the art of postmodern media. Интеграцията на телекомуникациите, компютри и мултимедийни средства е една качествена промяна в традиционните възгледи на почти всички сфери от живота. Even the ethical and moral standards are affected. Дори и етичните и моралните норми са засегнати.

As has been stressed by contemporary French sociologists and philosophers we face three complex problem areas. **Traditional Literacy** In the new media-environment the concept of the "text" extends into visual, audiovisual and computerized dimensions. В новата медийна среда концепцията за "текст" се простира в зрителните, аудиовизуални и компютърризирани измерения. We can speak of the media space where cognitive, affective and intuitive elements co-exist. Можем да говорим за пространство, където медиите когнитивно, ефективно и чрез интуитивни елементи съществуват съвместно. The new, telematic multimedia are telepresent everywhere .

В действителност, неподготвеността за потапяне в новата виртуална технология може да доведе до отрицателни процеси при развитието на децата. At least there should be serious, critical and independent research on the use of different information technologies for processes like learning. Най-малко трябва да бъдем сериозни, критични и независими при използването на средствата за масови и информационни технологии за обучението. Защото от добър помощник те могат да се превърнат във враг и да доведат до ограничаване на интелектуалните способности на децата. In my understanding we face three kinds of problems. According to research, literacy skills are of central importance to the psychological and intellectual developments of the human beings. What is less known is how the cultural frames filter the processes of reading visual, auditive and other signals and messages. Although some European countries may still be proud of having high figures of

literacy in general, the average total for the whole of Europe could be much worse than believed. защото The multimedia genres of "edutainment" and "infotainment" may also have a cultural bias.

Първите седем години от живота на човек са най-важни, защото именно в този период се формира в по-голямата си част човешкият интелект. Поради това трябва да се обърне особено внимание на ролята на масовите комуникации при възпитанието на децата, а понякога и върху отрицателното им влияние върху детската психика и личност като цяло.

In an intercultural world communication necessarily mediates different values and cultural behaviours. В един свят на межкултурни комуникации задължително е да се посредничат при размяната на различни ценности и културно поведение. Great civilizations and cultures have very different patterns of communication and use different senses in a different way. Великите цивилизации и култури са много различни модели на комуникация и използват различни сетива по различен начин. In consequence, if a truly global information society is to be created, more attention should be given to the diversity of cultures and the co-existence of different civilizations and cultures. В следствие, ако наистина глобалното информационно общество бъде създадено, при възпитанието на децата трябва да се отделя необходимото внимание за разнообразието на култури, до които те да се докоснат чрез медиите и новите информационни технологии.